

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELI JĘZYKA POLSKIEGO W SZKOLE PODSTAWOWEJ

Disney KSIĘGA DŻUNGLI

– lektura w kinie

Wyprawa w głąb dżungli

Jak Disney czyta „Księgę dżungli”?

„Księga dżungli”

Rudyarda Kiplinga na lekcjach

Gotowe scenariusze zajęć do wykorzystania
w szkole

Kolejny raz wydawnictwo Nowa Era, propagujące w szkołach edukację filmową, pragnie przedstawić program edukacyjny z wykorzystaniem filmu – tym razem towarzyszący kwietniowej premierze „Księgi dżungli” Disneya.

Ideą programu jest umożliwienie nauczycielom przeprowadzenia ciekawych, niebanalnych lekcji oraz rozwijanie w dzieciach umiejętności analizy i interpretacji dzieła filmowego.

W magazynie znajdują Państwo scenariusze zajęć lekcyjnych z języka polskiego, opierające się na historiach z „Księgi dżungli” oraz artykuł poświęcony m.in. filmowym interpretacjom przygód Mowgliego.

Mamy nadzieję, że magazyn okaże się dla Państwa inspiracją i sprawi, że uczniowie, zachęteni pomysłową formą zajęć, z ciekawością sięgną po kolejną lekturę z kanonu literatury światowej... i z nie mniejszą chęcią obejrzą w kinie kolejną efektowną ekranizację.

Twoja Nowa Era

Spis treści:

3. Wyprawa w głąb dżungli

Jak Disney czyta „Księgę dżungli”?

8. „Księga dżungli”

Rudyarda Kiplinga na lekcjach

Gotowe scenariusze zajęć do wykorzystania w szkole

©2016 Disney

Mowgli i Bagheera.
Fot. z filmu „Księga dżungli”, reż. Jon Favreau

Wyprawa w głąb dżungli

Przed nami kinowa premiera „Księgi dżungli” (15 kwietnia) – nowa odsłona przygód Mowgliego. To dobry moment, by spojrzeć na dotychczasowe adaptacje powieści Rudyarda Kiplinga i znaleźć odpowiedź na pytanie: *Jak Disney czyta „Księgę dżungli”?*

Tekst: **Marcin Januszewski**

Filmowa adaptacja: wierny przekład czy parafraza?

Ekranizacja powieści lub opowiadania zawsze jest subiektywną interpretacją. Twórcy filmowi swobodnie przekształcają pisane oryginały, aby z adaptowanej historii wyczytać własną fabułę, osobistą mitologię, odrębną opowieść o doświadczeniach, marzeniach i lękach współczesnych

sobie ludzi. Budują autorską wizję z literackiego tworzywa: uwypuklają interesujące ich wątki, inne zaś przekreślają na etapie pisania scenariusza, koncentrują spojrzenie kamery na wybranych bohaterach, aby wnikliwiej studiować ich biografię i psychikę, w znaczących zbliżeniach wyodrębniają ważne dla nich fragmenty świata przedstawionego.

Bywa i tak, że literacki pierwowzór mieści w sobie tak wielkie bogactwo znaczeń, motywów i idei, że całe zastępy reżyserów podejmują się opowiedzenia własnym głosem historii zapisanej niegdyś na kartach książki. Do takich utworów należą arcydzieła literatury dziecięcej, z którymi od wielu lat mierzą się kolejne pokolenia artystów z wytwórni Disneya, choćby „Alicja w Krainie Czarów” czy „Księga dżungli”. Ten ostatni tytuł jest ważny nie tylko dla disneyowskiej manufaktury baśni, lecz także dla całego amerykańskiego kina przygodowego. W biografii Mowgliego, chłopca wychowanego przez wilki z indyjskiej dżungli, filmowcy zza oceanu od lat odnajdują egzotyczny wariant jednego ze swoich ulubionych tematów – opowieści inicjacyjnej o dziecku, które wchodzi w trudny okres dorostania. To dla Hollywood archetypowa historia o tej epoce życia, w której ustalają się nasze relacje z naturą i z innymi ludźmi, w której ostatecznie definiujemy naszą tożsamość.

Mowgli/Hamlet, czyli ucieczka z krainy ludzi

Prekursorską próbą zmierzenia się z cyklem opowiadań Rudyarda Kiplinga jest fabuła wyreżyserowana przez Zoltana Kordę – mistrza filmowej przygody z klasycznej ery kina. Nakręcona w 1942 roku „Księga dżungli” to jeden z pierwszych obrazów w historii, w którym pełni wykorzystano możliwości wynikające z zastosowania kolorowej taśmy. Ten spektakl barw i światła do dziś pozostaje paradoksalnie

najmroczniejszą interpretacją książki. W ujęciu Kordy dorastanie Mowgliego sprowadza się do dramatycznego wyboru przestrzeni, w której mógłby żyć szczęśliwie. Dziką naturą kusi go swoim pięknem oraz umożliwia beztroską i całkowicie wolną egzystencję, ale jest też – dokładnie tak, jak u Kiplinga – miejscem niebezpiecznym, areną okrutnej walki o przetrwanie. Dżungla wyziera ze swoich zarośli wyszczerzoną paszczą tygrysa ludojada, Shere

Khana. Alternatywą dla chłopca odchowanego przez wilki jest życie między ludźmi. Za murami osady Mowgli może znaleźć bezpieczeństwo i miłość, jednak przystosowanie do zasad rządzących społecznością wymaga od niego rezygnacji z nieskrępowanej wolności. W ludzkim siedlisku bohater spotyka się także z tym, czego nie doświadczył dotąd w puszczy: z bezcelową przemocą, nietolerancją i chciwością. W zestawieniu z cynicznym pragmatyzmem mieszkańców wioski, gotowych zabić dla worka złotych monet, twarde prawo dżungli wydaje się wzorem moralności. Mowgli z roku 1942 czuje się obcy w obu tych światach. *Ciągle toczy się we mnie walka – wyznaje matce – zupełnie tak jak węże walczą ze sobą na wiosnę. Byłem wilkiem... Dżungla mnie wypędziła. Jestem człowiekiem i ludzkie stado też mnie wypędza. [...] Nie mam już dokąd iść...* Zakończenie tej walki, które dopowiada reżyser, jest niezwykle pesymistyczne: chłopiec wilk ucieka w końcu z ludzkiego stada, nie potrafi bowiem zrozumieć jego absurdalnych praw. Przed odejściem rzuca pogardliwe pytanie Hamleta: *Czym jest człowiek i dlaczego miałyby mnie obchodzić jego sprawy?*

Dorastanie, czyli podróż z gadającymi zwierzętami

W swojej relacji z ponurego inicjacyjnego dramatu Korda skoncentrował się na postaci ludzkiej – dzika przyroda, będąca u Kiplinga równoprawnym bohaterem opowieści, w filmie stanowi tylko realistyczne zarysowane tło. Zwierzęcy towarzysze Mowgliego to tu ledwie postaci drugoplanowe. Status gwiazd wielkiego ekranu przyznał im dopiero Disney. Pełnometrażowa animacja zrealizowana w jego wytwórni w 1967 roku przez Wolfganga Reithermana to do dziś jeden z największych hitów kina dziecięcego. Zwierzęta kradną w niej całe show – umożliwia to przyjęta przez

Plakat do filmu „Księga dżungli” z 1942 roku, reż. Zoltan Korda.

disneyowskich scenarzystów baśniowa konwencja, w której silnie zantropomorfizowani mieszkańcy dżungli uosabiają wyraziste typy ludzkie, są przerysowanymi przedstawieniami naszych zalet i ułomności.

Wilki z gromady Mowgliego to wzorowi altruści: w swoim postępowaniu kierują się wszak odpowiedzialnością za dobro dżunglowej społeczności. Ich postawę doprowadza do zabawnej skrajności stoń Hathi – samozwańczy pułkownik, który przez niekończącą się musztrę stara się zachować wspólnotowego ducha w swoim oddziale olbrzymów. Przeciwnostwem stworzeń żyjących w gromadzie jest pyton Kaa – zachłanny egoista i demoniczny kusiciel. Z kolei roztańczony orangutan Louie jest mistrzem jazzowego rytmu, błaznem i nieznośnym pyszałkiem: jego niezdarne dążenia do przemiany w człowieka to trafny obraz niezdrowej ambicji przekraczającej intelektualne możliwości. Na przeciwnym biegunie znajduje się czarna pantera, Bagheera – ten drapieżny samotnik, trzymający się na uboczu leśnego życia, pozostaje tu uosobieniem pozytywnego indywidualizmu i zdrowego rozsądku. Najjaśniejszą jednak gwiazdą filmu jest wielki i sympatyczny niedźwiedź Baloo. U Kiplinga był mędrce, który nauczał wilczęta twardych praw dżungli. U Disneya wciąż jest filozofem, jego światopogląd to jednak dziwna mieszanka dziecięcej radości, stoicyzmu i epikureizmu. *Już nie myśl o kłopotach swych i troski porzuć, dobrze żyj!* – wyśpiewuje do swojego ludzkiego przyjaciela. – *Jak miś od dziś ze smutków głośno drwij! Bo przecież życie piękne jest, wystarczy tylko mieć co jeść, a smutki prysną byle gdzie!*. Wszystkie życiowe postawy reprezentowane przez zwierzęta odbijają się w oczach ludzkiego szczenięcia. Mowgli z 1967 roku wchodzi w okres dorastania: w gęstwinie buszu szuka wzorów, według których mógłby postępować w dalszym życiu. Mimo pozytywnej energii rozśpiewanych i roztańczonych bohaterów pierwsza disneyowska „Księga dżungli” to wciąż klasyczna historia inicjacyjna, niepozbawiona niepokoju i mroczniejszych tonów. Dzieciństwo w dżungli jest tutaj idyllicznym czasem niezmaconego szczęścia, ale ta wspańska epoka chyli się już ku końcowi. *Nigdy nie widziałem szczęśliwszego syna człowieczego* – mówi melancholijnie Bagheera – *a jednak miałam świadomość, że któregoś dnia powróci do swoich...* Powrót do ludzkiej cywilizacji równa się utracie naturalnego rajy i pierwotnej wolności. Mowgli buntuje się przeciwko takiemu scenariuszowi, jest on jednak koniecznością: w dżungli czyha wszak na niego Shere Khan, ta dżungla pełna jest potworów, które mogą zabić ludzką istotę pozbawioną ochrony swojego plemienia.

Przyjaźń, czyli udomowianie dzikich istot

Zmarnuj go! Zrobią z niego człowieka! – stwierdza ponuro Baloo na wieść o tym, że jego ukochany podopieczny został skazany na banicję w ludzkiej osadzie. Widzowie mogli sprawdzić trafność jego proroctwa po ponad trzech dekadach – dopiero bowiem w 2003 roku wytwórnia Disneya zaprezentowała drugą część adaptacji dzieła Kiplinga, wyreżyserowaną przez Steve’a Trenbirtha. Proces socjalizacji dzikiego dziecka rzeczywiście przebiega w tym filmie z trudnościami: Mowgli buntuje się przeciwko zakazom i nakazom regulującym życie ludzkiej wspólnoty. W jego duszy wciąż gra radosna muzyka dzieciństwa, wciąż czuje rytm buszu i tęskni za pierwotną wolnością. *Możesz wyrwać chłopca z serca dżungli* – dochodzą do wniosku jego przybrani rodzice – *ale to nie znaczy, że wyrwiesz dżunglę z jego serca*. Ten dorastający chłopiec ucieka w końcu do zwierząt, bo między ludźmi czuje się obcy i samotny.

Mowgli i Baloo.

Fot. z filmu „Księga dżungli”, reż. Wolfgang Reitherman

Powtórna podróż przez nieprzebyte ostępy pozwala mu wypracować sposób na szczęśliwe życie, ostatecznie znajduje bowiem wartość, która łączy nieprzystawalne światy przyrody i cywilizacji. Tą bezcenną wartością jest przyjaźń. *Nie ma większej miłości niż ta, która każe oddać życie za przyjaciela* – powiedziała Bagheera w 1967 roku. W roku 2003 disneyowscy artyści tylko potwierdzili tę prawdę. Przyjaciele – zarówno ci dwunożni, jak i ci poruszający się na czterech łapach – sprawili, że w uchu Mowgliego wreszcie czysto zabrzmiała stara maksyma mądrego Baloo: *Gdziekolwiek się ruszam, tam wszędzie mój dom!*.

Kino gatunkowe i powrót do mitu

Po sukcesie animacji specjaliści z The Walt Disney Company postanowili opowiedzieć historię z serca dżungli w filmie aktorskim. Pierwszą próbę podjęli w roku 1994 – „Księga dżungli” Stephena Sommersa najdalej odchodzi od książkowego oryginału. Barwny świat prozy Kiplinga jest tutaj egzotyczną dekoracją dla romansowej historii rozgrywającej się w kolonialnych Indiach: po latach spędzonych w dżungli

Mowgli decyduje się powrócić do społeczeństwa poddane-go brytyjskiej koronie, aby powalczyć o serce dawnej przyjaciółki – pięknej Kitty. Twórcy filmu poruszają co prawda

Z disneyowskiej animacji wyciągnął charakterystykę zwierzęcych postaci, baśniową konwencję oraz kilka rozpoznawalnych pomysłów wizualnych, a z Kiplingowskiej fabuły – podstawowe pytania o pierwotną naturę człowieka i jego miejsce w przyrodzie.

ważne Kiplingowskie tematy – Mowgli spotyka się wszak z chciwością i nietolerancją, co wypukla opozycję niewinnej natury i zepsutej cywilizacji – czynią to jednak na wąskim marginesie sensacyjnej fabuły. Zwierzęcy kompani bohatera tym razem nie otrzymali większych ról.

Jon Favreau, reżyser najnowszej wersji „Księgi dżungli”, obratł zupełnie inną strategię adaptacyjną: jego film jest twórczym dialogiem z klasycznymi ekranizacjami z lat 1942 i 1967 oraz z literackim pierwowzorem. Tak jak przed laty Korda, Favreau wykorzystuje najnowocześniejsze narzędzia filmowego artysty, aby przedstawić możliwie realistyczny obraz dzikiej dżungli, w której rozgrywa się tożsamościowy dramat wilczego wychowanka. Z disneyowskiej animacji wyciągnął charakterystykę zwierzęcych postaci, baśniową konwencję oraz kilka rozpoznawalnych pomysłów wizualnych, a z Kiplingowskiej fabuły – podstawowe pytania o pierwotną naturę człowieka i jego miejsce w przyrodzie.

Louie – małpi król – to postać wymyślona na potrzeby filmu.
Fot. z filmu „Księga dżungli”, reż. Jon Favreau

Niektóre sceny z filmu Jona Favreau wyraźnie nawiązują do wersji Wolfganga Reithermana.

Opowiadania Kiplinga oparte są na mitologicznym dyskursie – wskazał na podstawy swojej interpretacji w jednym z wywiadów. – Widzimy w nich rozwój bohatera, młodego chłopca stojącego u progu dorostłości, otoczonego dżunglą zasiedloną archetypowymi postaciami. Mit, o którym wspomina reżyser, to oczywiście tradycyjna narracja kina: opowieść o przejściu z sielskiego, anielskiego dzieciństwa w wiek męski. Dorastanie Mowgliego odbywa się u Favreau w ciągu interakcji z bohaterami odwiecznej inicjacyjnej historii, którzy w dżungli przyoblekli się w skóry dzikich zwierząt. Rozpoznajemy w nich naszych starych dobrych znajomych z disneyowskich animacji: demonicznego pytona Kaa, małego króla Louie – megalomańskiego totra wiodącego wraz ze swoją bandą życie banity, Akele – charyzmatycznego przywódcę wilczej spoteczności. W zdradzieckim leśnym labiryncie drogę wskazują ludzkiemu szczenięciu niezawodni mentorzy: nauczyciel życia i powiernik Baloo oraz roztropny indywidualista o szlachetnym sercu – Bagheera.

W gęstwie buszu czai się zaś Shere Khan. Jego potyskujące w ciemności kły symbolizują w baśni wszystkie te ludzkie i nieludzkie siły, które w wielkim świecie mogą zrobić krzywdę młodemu człowiekowi. Dorastanie wymaga konfrontacji z naturą, w której terror tygrysa ludojada wydaje się jedynym stałym prawem. Ta dzika, okrutna przyroda wreszcie została przedstawiona w zgodzie z niepokojącą wyobraźnią Kiplinga: Favreau angażuje potęgę komputerowej grafiki

do namalowania mrocznego pejzażu dżungli rozpalonej słońcem, dusznej i pełnej ciemnych tajemnic. Mowgli z 2016 roku błąka się po tym pierwotnym lesie i coraz boleśniej doświadcza własnej obcości: jest wszak słabym, bezbronnym dzieckiem ludzkim, wydanym na pastwę przytłaczających i niepojętych potęg. Powoli rodzi się w nim świadomość, która czyni z niego zagubionego cudzoziemca w animalnej rzeczywistości. Pogłębiające się uczucie alienacji wymusza na nim w końcu odpowiedzi na pytania o własną tożsamość. Kim jestem? Do jakiego plemienia należę? Jakie jest moje przeznaczenie? Gdzie jest moja ojczyzna – w rajskim królestwie zwierząt czy w niezrozumiałej, dziwacznej, nieprzyjaznej krainie ludzi?

To jest opowieść o dojrzewaniu chłopca próbującego odnaleźć swoje miejsce w świecie – powiedział o „Księdze dżungli” producent najnowszej ekranizacji arcydzieła Kiplinga, Brigham Taylor. Pod tą najogólniejszą interpretacją mogliby się podpisać wszyscy najważniejsi filmowi adaptatorzy tekstu: Korda, Reitherman, Trenbirth, wreszcie – Favreau. Przy wszystkich bowiem różnicach między indywidualnymi odczytaniem to jedno pozostaje niezmiennie: Mowgli szuka domu już od bardzo dawna, a my, miłośnicy dobrej literatury i dobrego kina, nieodmiennie trzymamy kciuki za powodzenie jego poszukiwań.

„Księga dżungli”

RUDYARDA KIPLINGA NA LEKCJACH GOTOWE SCENARIUSZE ZAJĘĆ DO WYKORZYSTANIA W SZKOLE

Autorki scenariuszy: Agnieszka Maj, Marlena Korab

Zaproponowany cykl zajęć z lekturą i filmem „Księga dżungli” ma na celu ukazanie świata zwierząt i jego związków z człowiekiem. W czasie tej wyprawy uczniowie będą mieli okazję odkryć, czym jest samotność i od-

rzucenie, jakie prawa rządzą dziką przyrodą oraz w jaki sposób człowiek nie powinien traktować zwierząt.

Zalecane jest, by przed pójściem do kina przeprowadzić lekcję 1. i 5. Po seansie warto skorzystać ze scenariuszy: 6., 2., 3. i 4.

LEKCJA 1.

W DŻUNGLI

1 Rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość lektury (karta pracy nr 1 „Po przeczytaniu lektury”).

2 Zainicjowanie rozmowy o dziko żyjących zwierzętach. Czynności uczniów

1. Rozwiązanie krzyżówki w karcie pracy nr 2 „Wśród nieprzebytej dżungli”.
2. Wyjaśnienie przez chętne osoby, dlaczego niektóre zwierzęta są pod ścisłą ochroną gatunkową.
3. Wypisanie z krzyżówki nazw zwierząt chronionych.
4. Krótkie omówienie środowisk, w których żyją dzikie zwierzęta.

3 Zapoznanie uczniów z biografią Rudyarda Kiplinga (*Materiały dla nauczyciela*).

4 Praca z lekturą.

Czynności uczniów

1. Podanie skojarzeń związanych ze słowem *dżungla* za pomocą burzy mózgów.
2. Wyszukanie w słownikach innego znaczenia wyrazu *dżungla*, np.: *coś, co jest pogmatwane, skomplikowane, trudne do ogarnięcia; miejsce, w którym toczy się bezwzględna walka o przeżycie, gdzie decyduje prawo silniejszego*.
3. Zredagowanie krótkiej notatki o przeczytanej książce, z wykorzystaniem podanych słów: *powieść, świat, zwierzęta, życie, zachowanie, dżungla, człowiek, Indie, przygody, przyroda, przeżyj, poznaj, wspaniałe, bujna, fascynujący, dzikie*.

Scenariusz z wykorzystaniem burzy mózgów

45 min

4. Omówienie kompozycji utworu Rudyarda Kiplinga – wypełnienie karty pracy nr 3 „Kompozycja”.

5. Uzupełnienie tabeli nazwami postaci występujących w lekturze – karta pracy nr 4 „Bohaterowie”.

Propozycja pracy domowej:

Przypomnij sobie treść dwóch pierwszych rozdziałów „Księgi dżungli”.

Materiały dla nauczyciela

Przykładowe wiadomości o życiu i twórczości Rudyarda Kiplinga

Rudyard Kipling żył w latach 1865–1936. Był angielskim pisarzem urodzonym w Indiach, ówczesnej kolonii brytyjskiej. Wychowywały go hinduskie opiekunki – być może opowiadane przez nie bajki i legendy wpłynęły na przyszłą twórczość pisarza. Kiedy Rudyard miał sześć lat, rodzice wysłali go do Anglii do szkoły z internatem. Przeżycia z tamtego okresu znalazły się w tomiku opowiadań „Stalky i spółka”. Po powrocie do Indii Kipling zaczął pracować jako dziennikarz. Był zafascynowany Indiami, kulturą i egzotyczną przyrodą tego kraju, dlatego chętnie umieszczał akcje swych książek właśnie w hinduskiej scenerii. W 1907 roku został laureatem literackiej Nagrody Nobla. Jego najważniejsze dzieła to: „Takie sobie bajeczki”, „Księga dżungli”, „Druga księga dżungli” oraz „Puk z Pukowej Górki”.

PO PRZECZYTANIU LEKTURY

1 Zamaluj kratki obok właściwych dokończeń zdań lub obok właściwych odpowiedzi na pytania.

• Stado wilków w dżungli jest nazwane

Wolnym Plemieniem.

Plemieniem Dżungli.

Wiecem Gromadzkim.

Zgromadzeniem.

• Mały chłopiec został odnaleziony w dżungli przez

szakala.

Ojca Wilka.

Matkę Wilczycę.

węża Kaa.

• Przyjacielem Mowgliego był

niedźwiedź Baloo.

szakal Tabaqui.

Shere Khan.

wilk Akela.

• Najgłupsze plemię w dżungli to

papugi.

tygrysy.

małpy.

wilki.

• Dlaczego Kotik wyruszył na poszukiwanie nowych siedzib?

Chciał powiększyć terytorium fok.

Marzył o wielkim domu dla siebie.

Pragnął znaleźć miejsce, gdzie nie dotrze człowiek.

Bardzo lubił poznawać nowe miejsca.

• Kto odwracał uwagę kobry, gdy Rikki-Tikki-Tavi niszczył jajka?

Samiczka krawczyka.

Teoderek.

Piżmak.

Nag.

2 Wyjaśnij, dlaczego Kala Nag pokazał taniec słoni Małemu Toomai.

.....

.....

.....

.....

3 Opisz, w jaki sposób Morski Łowca zdobywał wygodne legowisko na skałach jak najbliżej morza.

.....

.....

.....

.....

4 O czym rozmawiały zwierzęta w noc poprzedzającą przegląd wojskowy, który miał się odbyć przed wicekrólem Indii i emirem Afganistanu?

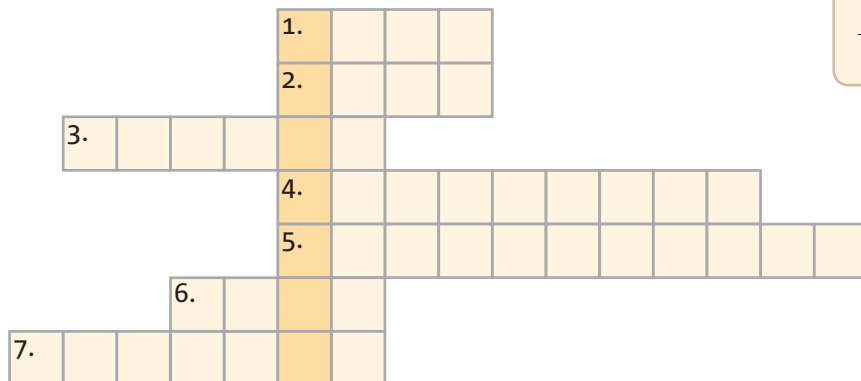
.....

.....

.....

WŚRÓD NIEPRZEBYTEJ DŻUNGLI

- Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło.

1. Ssak wszystkożerny należący do rodziny świń.
2. Żyje w rezerwatach, ma potężny tułów i zagięte rogi, lubi trawę o charakterystycznym zapachu.
3. Zasypia na zimę, ma białoszarą sierść, a na głowie dwie czarne pręgi.
4. Latający ssak, który zamieszkuje jaskinie lub piwnice i prowadzi nocny tryb życia.
5. Bardzo jadowity wąż.
6. Ssak drapieżny spokrewniony z psem.
7. Górski grzyzoń wydający charakterystyczny świst.

Hasło: .....

KOMPOZYCJA

- Przedstaw najważniejsze informacje dotyczące kompozycji utworu Rudyarda Kiplinga.

_____

Imię i nazwisko

_____

Data   Klasa

„Księga dżungli”	
Liczba rozdziałów	
Liczba opowieści	
Tematyka rozdziałów	
Cechy opowieści	
Miejsca zdarzeń	

BOHATEROWIE

- Wpisz do tabeli nazwy postaci występujących w lekturze. Podkreśl nazwy głównych bohaterów.

Imię i nazwisko

Data

Klasa

Kotik, Nag, Shere Khan, Tabaqui, Łowca Morski, Akela, Nagaina, Mały Toomai, Bagheera, Mowgli, Matka Wilczyca, Ojciec Wilk, Baloo, Rikki-Tikki-Tavi, muł, wielbłąd, Darzee, wierzchowiec, białe woły, Dwuogoniec, Kaa, Buldeo, Duży Tomai, Chil, Małpie Plemię, Szary Brat, Chuchundra, Karait, Teodor, Kiryła Buterin, Pantelejmon, Hathi, Kala Nag

Tytuł rozdziału	Bohaterowie	
	ludzie	zwierzęta
„Bracia Mowgliego”		
„Łowy węża Kaa”		
„Tygrys! Tygrys!”		
„Biała foka”		
„Rikki-Tikki-Tavi”		
„Toomai, druh stoni”		
„Studzy Jej Królewskiej Mości”		

LEKCJA 2.

PODĄŻAJĄC TROPEM BOHATERÓW „KSIĘGI DŻUNGLI”

Scenariusz z wykorzystaniem
metody plakatu

45 min

1 Zainicjowanie rozmowy o bohaterach „Księgi dżungli”.

1. Podanie przez uczniów przykładów epitetów, którymi można by scharakteryzować bohaterów książki i filmu.

2 Podziały w świecie zwierząt.

Czynności uczniów pracujących w trzech grupach

1. Przedstawienie metodą plakatu odpowiedzi na pytanie: *Jakie prawa obowiązują wśród zwierząt?* (przykład informacji do umieszczenia na plakacie w *Materialach dla nauczyciela*):

- podział zwierzęcych bohaterów „Księgi dżungli” na trzy gromady: ssaki, ptaki i gady;
- zapisanie tytułowego pytania oraz nazw zwierząt w odpowiednich miejscach plakatu;
- zebranie, na podstawie książki, filmu oraz atlasów zwierząt, podstawowych informacji o trybie życia i zachowaniu osobników z trzech wymienionych gromad w ich naturalnych środowisku (grupa I – ssaki, grupa II – ptaki, grupa III – gady);
- zapisanie kolorowym flamastrem na plakacie zebranych wiadomości;
- zaprezentowanie, w postaci haseł lub łańcuchów pokarmowych, praw panujących wśród zwierząt.

2. Zawieszenie na tablicy gotowych prac i przedstawienie przez każdą grupę odpowiedzi na tytułowe pytanie.

3 Wyrażenie opinii o prawach panujących wśród zwierząt „Księgi dżungli”.

Czynności uczniów

1. Zapoznanie z cytatami dotyczącymi praw panujących w dżungli (zamieszczonymi w *Materialach dla ucznia*).
2. Sformułowanie kodeksu praw – zbioru przepisów obowiązujących wśród wilków (karta pracy nr 1 „Kodeks Gromady Wilków”).
3. Zaprezentowanie przez chętnych uczniów gotowych kodeksów.

4 Refleksje na temat: *Choć w głębi dżungli, a jednak wśród ludzi.*

Czynności uczniów

1. Rozmowa o tym, czy codzienność dżungli ma coś wspólnego z życiem ludzi.

2. Sporządzenie notatki – uzupełnienie rozpoczętych zdań:

- „*Księga dżungli*” przedstawia świat zwierząt, ale ich zachowania przypominają...
- *Podobnie jak u ludzi – w dżungli istnieją...*
- *Prawa dżungli są..., ... i...*
- *Choć w dżungli trwa ciągła rywalizacja, to jednak...*
- *Życie jest skomplikowane w...*

Propozycja pracy domowej:

Opisz podobieństwo świata ludzi i zwierząt na podstawie filmu „Księga dżungli”.

Materiały dla nauczyciela

Przykładowe informacje do zamieszczenia na plakacie

Tryb życia wilka:

Np.:

- *Drapieżnik o masywnej budowie i mocnym uzębieniu, który zamieszkuje gęste lasy i góry.*
- *Największy gatunek z rodziny psów.*
- *Żyje w gromadzie zwanej watahą, w której jest ściśle przestrzegana hierarchia.*
- *Komunikuje się za pomocą mowy ciała, odgłosów i zapachów.*
- *Poluje nocą na zwierzyńnię średniej wielkości, nie gardzi też padliną.*
- *Jest wytrwałym wędrowcem – w ciągu dnia potrafi przebyć kilkadziesiąt kilometrów.*

Hasła:

Np.:

*Najlepszą obroną jest atak!
Ucieczka to uniknięcie śmierci!
To moje miejsce żerowania!
Kto silny, ten zwycięzca!
Wśród nas trwa nieustanna walka o byt!
Ja zjem ciebie, a ty mnie!
Poszukuję dobrej kryjówki!
Moją bronią są kły i pazury!*

Fragmenty książki dotyczące praw panujących w dżungli

- Shere Khan, który jest Olbrzymi, zmienił łowisko. [...]
- Według Praw Dżungli nie wolno mu bez stosownego ostrzeżenia zmieniać siedziby.

Prawo Dżungli, które niczego nie nakazuje bez powodu, zabrania wszelkim zwierzętom zjadać Człowieka, wyjąwszy ten wypadek, gdy ktoś zabija, by pokazać swym dzieciom, jak się zabija, a wtedy musi polować poza terenem łowieckim swej gromady lub plemienia. Istotną przyczyną leży w tym, że zabijanie ludzi pociąga za sobą prędzej czy później nadejście białych ludzi, siedzących na stoniach i zbrojnych w strzelby, oraz setek brunatnych ludzi z gongami, raketami i pochodniami. Cierpi na tym wszystko, co żyje w dżungli. Ale zwierzęta w rozmowach z sobą podają inną przyczynę: oto Człowiek jest najstarszym i najbardziej bezbronnym ze wszystkich istot żyjących, więc czynienie mu krzywdy nie licowałoby z honorem myśliwca.

– Wilki są Wolnym Plemieniem – odrzekł Ojciec Wilk – przeto podlegają rozkazom Naczelnika Gromady, a nie pierwszego lepszego pręgatego bydźżercy...

Prawo Dżungli całkiem wyraźnie głosi, że wilkowi mającemu rodzinę wolno mieszkać z dala od Gromady, do której należy, ale gdy jego wilczęta na tyle już podrosną, iż mogą stać o własnej sile, winien przyprowadzić je na Wiec Gromadzki, odbywający się zazwyczaj raz na miesiąc przy pełni księżyca, by wilki mogły się z nimi zapoznać. Po tych oględzinach wilczęta mogą sobie hasać, gdzie im się podoba – a póki nie upolują pierwszego kozła, byłoby zbrodnią nie do przebaczenia, gdyby któryś z dorosłych wilków, należących do Gromady, ważył się choćby jedno z nich zabić. Zabójcę – o ile dowiedzie mu się winy – czeka kara śmierci.

[...] atoli Prawo Dżungli powiada, że w wypadkach spornych wolno za pomocą okupu ocalić życie nowego szczenięcia. Prawo to jednakże nie mówi, komu wolno lub nie składać ten okup.

– Cała dżungla do ciebie należy – mówiła Bagheera – i możesz zabijać wszystko, co tylko potrafisz zabić; jednakże przez wzgląd na byka, który był twoim okupem, nie wolno ci zabijać ani zjadać bydła zarówno starego, jak i młodego. Tak nakazuje Prawo Dżungli.

– Jak opiewa Prawo Dżungli? Najpierw uderzaj, a potem dopiero głosu dobywaj.

– [...] Albowiem Prawa Dżungli pozwalają mi potykać się z wami w pojedynkę.

– Skrucza nigdy nie wyklucza kary.

Pięknym rysem Prawa Dżungli jest to, że kara bywa ostatecznym załatwieniem wszelkich porachunków, po którym już nie następują żadne nagany ni wyrzuty.

KODEKS GROMADY WILKÓW

- Stwórz Kodeks Gromady Wilków.
Skorzystaj ze słownictwa zamieszczonego w ramce.

Imię i nazwisko

Data   Klasa

Wolne Plemię, Wiec Gromadzki, Skąta Narady, Wilk Samotnik – przywódca stada, podporządkowanie, posłuch, głosowanie, rozpoznanie, rodzina, siedziba, teren łowów, polowanie, człowiek, honor, pożywienie, osobniki starsze, porachunki, życie, kara śmierci, skrucha, pojedynki, okup, opieka, wychowanie, nauczanie

Kodeks Gromady Wilków

Część ogólna:

.....

.....

.....

.....

.....

Prawa:

Art. 1. ....

.....

Art. 2. ....

.....

Art. 3. ....

.....

Art. 4. ....

.....

Obowiązki:

Art. 1. ....

.....

Art. 2. ....

.....

Art. 3. ....

.....

Art. 4. ....

.....

LEKCJA 3.

MOWGLI – OBYWATEL DŻUNGLI

Scenariusz dotyczący formy wypowiedzi z wykorzystaniem metody plakatu i działań plastycznych

45 min

1 Rozmowy dotyczące Mowgliego – bohatera „Księgi dżungli”.

Czynności uczniów

1. Rozwiązanie rebusu zamieszczonego w karcie pracy nr 1 „Mowgli”.
2. Zapisanie otrzymanego hasła i uzasadnienie jego słuszności.
3. Wymienienie imion przyjaciół i wrogów Mowgliego oraz krótkie ich zaprezentowanie.
4. Przypomnienie imion nadanych bohaterowi przez zwierzęta, np.: *Żaba, Mały Brat*.

2 Zebranie i zaprezentowanie danych o przyczynie pobytu małego chłopca w dżungli.

Czynności uczniów pracujących w trzech grupach

1. Przedstawienie, według podanych haseł, historii przybycia Mowgliego do dżungli:
  - I grupa – „Ludzkie szczenię w gęstwinie” – sprawozdanie Ojca Wilka.
  - II grupa – „Decyzja Wilczycy” – wypowiedź Matki Wilczycy w formie ogłoszenia.
  - III grupa – „Głosowanie na Wiecu Narady” – krótkie opowiadanie z elementami dialogu.
2. Odczytanie tekstów napisanych przez zespoły.

3 Postępy Mowgliego w Szkole Dżungli.

Czynności uczniów pracujących w trzech grupach

1. Zapoznanie się z fragmentami tekstu zamieszczonymi w *Materiałach dla ucznia*.
2. Narysowanie na dużym arkuszu Ojca Wilka i Matki Wilczycy (grupa I), niedźwiedzia Baloo (II grupa) i pantery Bagheery (III grupa). Zapisanie pod ilustracjami „osiągnięć szkolnych” Żaby, uzyskanych dzięki danemu nauczycielowi.
3. Przedstawienie przez każdy zespół wykonanych plakatów oraz przekazanie informacji o postępach Małego Brata.

4 Przykłady jedności Mowgliego z dżunglą.

Czynności uczniów

1. Napisanie planu wydarzeń dotyczącego przygody z Małpim Plemieniem, na podstawie wypowiedzi zamieszczonych w dymkach (*Materiały dla ucznia*).

2. Ustne opowiadanie przygody z małpami według sporządzonego planu.
3. Opracowanie komiksu pt. „Małpie porwanie”.
  - Wycięcie dymków z *Materiałów dla ucznia*.
  - Ułożenie wypowiedzi bohaterów zgodnie z kolejnością wydarzeń.
  - Narysowanie scenek według przygotowanego planu i przyklejenie dymków w odpowiednich miejscach.
4. Przedstawienie efektów pracy – wystawa komiksów i ocena ich wykonania.
5. Podsumowanie – krótka rozmowa o przynależności Mowgliego do dżungli i zapis wniosków w formie notatki, np.: *Dżungla jest domem rodzinnym dla Mowgliego. Tu właśnie ma przybranych rodziców – Wilki oraz oddanych przyjaciół – panterę i niedźwiedzia. Dzięki swym leśnym nauczycielom chłopiec doskonale zna prawa rządzące dżunglą, a znajomość mowy zwierząt pomaga mu w trudnych sytuacjach. Od dzikich mieszkańców uczy się miłości, sprawiedliwości i honoru.*

Propozycja pracy domowej:

Streść trzeci rozdział „Księgi dżungli”.

Mowgli z filmu „Księga dżungli”, reż. Jon Favreau

Fragmenty książki dotyczące postępow Mowgliego w Szkole Dżungli

Ojciec Wilk wdrażał go do swego zawodu i pouczał o różnych sprawach dżungli – aż w końcu każdy szelest w trawie, każde tchnienie ciepłego nocnego powiewu, każde westchnienie sowy przelatującej nad jego głową, każdy zgrzyt pazurków nietoperza przysiadającego na chwilę na drzewie i każde pluśnięcie rybki w stawie nabrały dlań tego znaczenia, jakie ma personel kancelaryjny w życiu człowieka prowadzącego rozległe interesy.

[...] Baloo opowiadał mu, że miód i orzechy są równie dobre w smaku jak surowe mięso [...].

Matka Wilczyca wspominała mu kilkakrotnie, że Shere Khan jest stworzeniem, któremu nie należy ufać, oraz kładła mu w uszy, że kiedyś powinien zabić Shere Khana. Gdyby takiej rady udzieliła któremuś z młodych wilcząt, pamiętałoby zawsze o jej słowach. Mowgli jednak zapomniał o nich, ponieważ był tylko chłopcem – choć gdyby umiał mówić którymkolwiek z ludzkich języków, nazwałby sam siebie niewątpliwie wilkiem.

Baloo uczył go Praw Dżungli. [...] Chłopak umiał równie dobrze wspinać się po drzewach, jak pływać, a pływał równie dobrze, jak biegał. Przeto nauczyciel Prawa, Baloo, uczył go wszelkich przepisów zarówno leśnych, jak i wodnych. Uczył go więc, jak odróżnić gałąź zdrową od spróchniałej; jak przemawiać grzecznie do dzikich pszczół, na wypadek gdyby zdarzyło mu się zetknąć z ich rojem na wysokości pięćdziesięciu stóp ponad ziemią; jak odzywać się do nietoperza Manga, gdyby zdarzyło się przerwać jego drzemkę południową wśród gałęzi; i jak ostrzegać śpiące w kałużach węże wodne, zanim da nurka w głąb wody. [...] Z czasem Mowgli nauczył się także łowieckiego Hasła Przybyszów, które należało powtarzać głośno, póki nie otrzyma się odpowiedzi – ilekroć wypadnie polować poza obrębem własnego łowiska.

[Zasada łowiecka]

Stopy, które nie czynią szelestu –

oczy, które potrafią przeniknąć ciemność –

uszy, które zdolne są przechwycić tchnienie wiatru powstającego –

białe i ostre zębcy –

oto przymioty, które cechują naszych braci,

z wyjątkiem znieawidzonego przez nas szakala Tabaqui

i równie znieawidzonej hieny.

– Właśnie uczę go Czarnoksiężskich Słów Dżungli, które zapewnią mu pomoc ze strony Ptaków i Plemienia Wężów, i wszelkich czworonogów z wyjątkiem własnej Gromady. Teraz może wzywać pomocy od wszystkich zwierząt, jakie żyją w dżungli...

– Powiedźże więc, wielki mędrce, jakich to Czarnoksiężskich słów używają Plemiona Polujące.

– Ja i Wy jesteśmy jednej krwi! – przemówił Mowgli. [...]

– Dobrze! A teraz... jak się przemawia do Ptaków? [...]

– A teraz przemów do Plemienia Wężów!

– Nauczyłem cię Praw obowiązujących wszystkie Plemiona Dżungli prócz Plemienia Małp, żyjącego na konarach drzew. Plemię to nie podlega żadnym Prawom. To wyrzutki spoteczeństwa!

– Z Plemieniem Małp nie wolno się zadawać – oświadczył raz jeszcze Baloo – nie wolno mieszkańcom dżungli kumać się z nimi. Zapamiętaj to sobie!

[...] wdrapywał się ku barciom, a Bagheera pokazywała mu, jak się to robi. Kładła się na jednym z konarów i nawotywała:

– Chodź no tutaj, Mały Bracie!

Początkowo Mowgli gramolił się jak trójpalcowy leniwiec; później jednak nauczył się skakać z gałęzi na gałąź niemal tak śmiało jak szara małpa.

[...] ale do ludzi żywił nieufność, gdyż Bagheera pokazała mu czworoboczną skrzynię z potrzaskiem, tak zręcznie ukrytą wśród dżungli, iż o mało nie wpadł do niej – i wyjaśniła mu, że to pastka do chwytania zwierząt.

Gdy jej dokuczał głód, polowała na prawo i lewo; tak samo postępował Mowgli – z jednym tylko wyjątkiem: gdy już na tyle podrośł, że mógł to i owo zrozumieć, Bagheera pouczyła go, iż nie wolno mu nigdy tknąć bydła, jako że za cenę byka został przyjęty do Gromady Wilczej.

– Cała dżungla do ciebie należy – mówiła Bagheera – i możesz zabijać wszystko, co tylko potrafisz zabić; jednakże przez wzgląd na byka, który był twoim okupem, nie wolno ci zabijać ani zjadać bydła zarówno starego, jak i młodego. Tak nakazuje Prawo Dżungli.

– Mały Bracie, ileż to razy mówiłam ci, że Shere Khan jest twym wrogiem?

– Postąpiłeś niemądrze, bo choć Tabaqui jest wielkim szkodnikiem, jednakże mógłbyś od niego dowiedzieć się niejednej rzeczy, która by ci się bardzo przydała. Otwórz oczy, Mały Bracie! Shere Khan nie waży się zabić ciebie w dżungli; ale pamiętaj, że Akela bardzo się zestarzał, a wkrótce nadejdzie dzień, w którym nie potrafi upolować kozła... odtąd nie będzie on już Naczelnikiem Plemienia. [...] Wkrótce wyrośniesz na człowieka.

– Oto jest przyczyna – odpowiedziała, przebijając łapą wśród liści. – Nawet ja nie umiem patrzeć ci w oczy... a przecież urodziłam się między ludźmi i kocham cię, Mały Bracie. Inni nienawidzą cię za to, że nie mogą zmierzyć się z tobą wzrokiem... za to, że jesteś mądry... że wyciągałeś im z łap ciernie... za to, że jesteś człowiekiem.

– Mam, mam pomysł! Biegnij co żywo w dolinę, ku chatom ludzkim, i przynieś no stamtąd odrobinę Czerwonego Kwiecia, które oni hodują... a gdy przyjdzie odpowiednia pora, będziesz miał potężnego sprzymierzeńca...

– Nie, Mały Bracie! To tylko tży... spotyka się je nieraz u ludzi... – odpowiedziała Bagheera. – Teraz wiem, że jesteś już człowiekiem, a nie ludzkim szczenięciem. Odtąd już dżungla naprawdę jest zamknięta przed tobą!...

Wypowiedzi pomocnicze do planu wydarzeń

Uprowadźmy Mowglię!
Będzie naszym zwierzchnikiem!
Będziemy najmądrzejszym
plemieniem w dżungli.

– Prawda, one tylko mnie
się boją [...]. Trzeba więc
dać im nauczkę, jak mają się
wrażać o swoim panu!

– One się nie ruszą-szszą,
aż-ż im dam roz-zkaz-z [...].
S-s-s-tójcie s-s-spokojnie,
głupie be-s-s-s-tie!

– Jestem, jestem, Bagheero!
[...] Biegnę co tchu! [...]
Czekajcie, podte małpizony.
Dam wam tupnia [...].

– Ona jest tu tylko
jedna, a nas jest
gromada!

– Ich postrachem jest
Skalny Pyton Kaa [...].
Chodźmy do węża Kaa!

– Chciałbym coś zjeść [...]!
Przynieście mi coś do
jedzenia albo pozwólcie,
bym tu zapolował.

Dzisiejszej nocy dzięki tobie
ocaliłem życie. Ilekroć będziesz
głodny, wężu Kaa, moja zdobycz
będzie twoją zdobyczą.

– Ja i Ty jesteśmy jednej krwi-i-i!
[...] Uważaj na mój ślad! [...]
Zanieś wieść niedźwiedziowi Baloo
[...] i Bagheerze [...].

– Śpieszmy się!...
Śpieszmy! Może...
zdołamy je
dogonić [...].

– To Kaa!... Ach, to
Kaa!... Uciekajmy!...
Uciekajmy!...

– Ja i Wy jes-steśmy
jednej krwi!

KARTA PRACY 1

MOWGLI

- Rozwiąż rebus. Uzasadnij słusność otrzymanego hasła.
Możesz skorzystać z czasowników zgromadzonych w ramce.

zna, akceptuje, przestrzega, potrafi, wierzy, solidaryzuje się

_____

Imię i nazwisko

_____

Data   Klasa

KRĘ=DŻUN, E=I

Hasło: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

LEKCJA 4.

MOWGLI WŚRÓD LUDZI

Scenariusz dotyczący formy wypowiedzi z wykorzystaniem gwiazdy pytań

45 min

1 Dyskusja na temat: *Dlaczego Mowgli musiał opuścić dżunglę?*

Czynności uczniów

1. Ułożenie w odpowiedniej kolejności zdarzeń, które przyczyniły się do odejścia Mowgliego z dżungli (karta pracy nr 1 „Kto patrzy wilkiem?”).
2. Zrelacjonowanie zdarzeń, które spowodowały wygnanie chłopca z Gromady i dyskusja na temat przyczyn opuszczenia dżungli przez Mowgliego.

2 Przedstawienie historii pobytu Malego Brata wśród ludzi.

Czynności uczniów

1. Zgromadzenie informacji o postaciach i miejscach akcji rozdziału „Tygrys! Tygrys!”, na podstawie fragmentów wypowiedzi zawartych w karcie pracy nr 2 „Bohaterowie i miejsca”.
2. Uporządkowanie, według haseł zamieszczonych w *Materiałach dla ucznia*, zdarzeń rozgrywających się w ludzkiej osadzie.
3. Przedstawienie przebiegu wydarzeń w indyjskiej wiosce.

3 Próba życia się Mowgliego ze społecznością wiejską.

Czynności uczniów

1. Uzupelnienie schematu dotyczącego życia w indyjskiej osadzie (karta pracy nr 3 „Indyjska osada”).
2. Udzielenie odpowiedzi na pytanie: *Które dawne cechy i zwyczaje zachował Mowgli, a które przejął, obcując z ludźmi?* (karta pracy nr 4 „Zachowanie Mowgliego”) i poparcie jej przykładami z rozdziału „Tygrys! Tygrys!”.

4 Przedstawienie za pomocą gwiazdy pytań informacji o życiu Mowgliego wśród ludzi.

Czynności uczniów pracujących w czterech grupach

1. Głośne odczytanie fragmentu utworu. Proponowany tekst został zamieszczony w *Materiałach dla ucznia*.
2. Przygotowanie przez każdy zespół odpowiedzi na sześć pytań dotyczących wygnania chłopca z rodzinnej wioski (karta pracy nr 5 „Człowiek czy wilk?”).
3. Przedstawienie przez liderów grup zgromadzonych informacji w formie spójnej, wielozdaniowej wypowiedzi.

5 Refleksje związane z tragicznym losem chłopca wilka.

Czynności uczniów

1. Rozmowa na temat losu bohatera za pomocą podanych pytań.
  - *Dlaczego Mowgli nie chciał wrócić do Wolnego Plemienia?*
  - *Kto pomógł chłopcu pokonać samotność na odludziu?*
  - *Jak kończy się historia łowcy samotnika?*
  - *Czy Mowgli jest postacią tragiczną?*
2. Zredagowanie notatki na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Propozycja pracy domowej:

1. Wyszukaj i zaznacz kartkami w tekście „Księgi dżungli” fragmenty ukazujące relacje człowieka z przyrodą.
2. Zgromadź i zapisz argumenty „za” lub „przeciw” do stwierdzeń: „Człowiekowi przyroda jest niezbędna do życia”, „Zwierzętom byłoby lepiej bez ludzi”.

Materiały dla ucznia

Zdarzenia rozgrywające się w ludzkiej osadzie

Wędrownka	Szary Brat	Messua	Pastwisko	
Oględziny	Tygrys	Plan	Wygnanie	
Putapka	Wśród swoich	Trofeum walki	Wąsy Shere Khana	

Proponowany fragment tekstu

„Aha! Już wiedzq, że m zabił Shere Khana!” – pomyślał Mowgli z dumą. W tejże jednak chwili świsnęła mu koło uszu grad kamieni i rozległy się wrzaski wieśniaków:
 – Czarownik! Wilkołak! Leśny diabeł... Wynocha, wynocha czym prędzej... bo nasz kaptan znów cię odmieni w wilka! Pal w niego, Buldeo! Pal!
 Stary muszkiet wypalił z głośnym hukiem, a jeden z młodych bawotów zaryczał boleśnie.
 – Nowe czarnoksiężstwo! – poczęli wrzeszczeć wieśniacy. – On umie czarować kule! Przecież trafieś własnego bawotu, Buldeo!
 – Cóż to wszystko oznacza? – zapytał Mowgli, zdumiony i przerażony, bo w tej chwili posypał się na niego gęstszy jeszcze grad pocisków.
 – Ci twoi bracia coś mi przypominają naszą Wilczą Gromadę! – zauważył Akela, przysiadając przezornie na ziemi. – Tak mi się widzi, że te kule są dla ciebie zapowiedzią, byś się stąd wynosił na cztery wiatry... Ludzie nie chcą cię uznać za swojego!
 – Wilk! Wilk! Precz stąd, wilcze szczenię! – krzyczał kaptan, wymachując tądą świętego ziela tulsii.
 – Znów to samo! Poprzednim razem wygnano mnie za to, że m byłem człowiekiem... a teraz za to, że m jestem wilkiem. Odejdźmy stąd, Akelo.

KARTA PRACY 3

INDYJSKA OSADA

■ Uzupełnij schemat wyrazami i wyrażeniami z ramki.

wójt, strażnik, kaptan, wieśniacy, bogacze, wieczorne gawędy, zebrania gromadzkie, uprawa zboża, pasanie bydła i bawotów, garncarstwo, myślistwo, czary, zabobony, baśnie o bożkach i upiorach, opowieści o zwyczajach dzikich zwierząt

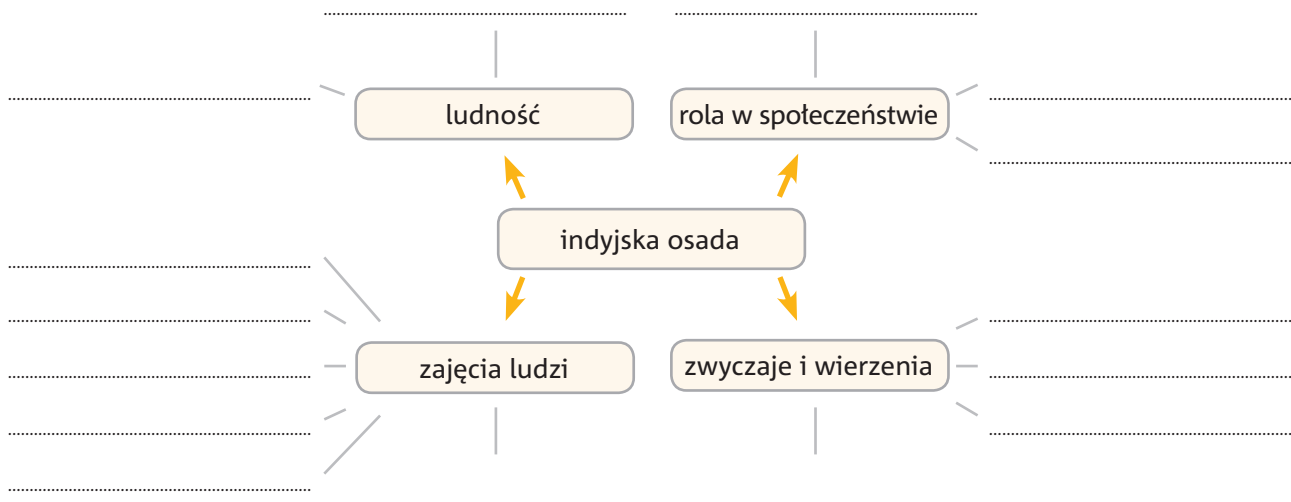
_____

Imię i nazwisko

_____

_____

Data   Klasa

KTO PATRZY WILKIEM?

- Za pomocą strzałek uporządkuj chronologicznie zdarzenia, które spowodowały odejście Małego Brata z dżungli.

Zjednanie sobie Plemienia Młodych Wilczków przez Shere Khana.

Niedołożenie przywódcy stada wilków.

Walka Mowgliego za pomocą Czerwonego Kwiecia i wielka żałość chłopca wyrażona łzami.

Nieudane polowanie starego wilka Akeli.

Bunt Młodych Wilczków przeciwko Mowgliemu na Wiecu Gromady.

Imię i nazwisko

Data   Klasa

BOHATEROWIE I MIEJSCA

- Przeczytaj podane wypowiedzi i przyporządkuj im imiona bohaterów. Określ również miejsca zdarzeń.

Imię i nazwisko

Data   Klasa

Postacie	Wypowiedzi bohaterów	Miejsca zdarzeń
	- Dżungla zwróciła to, co dżungla zabrała.	
	- Ale ty jesteś bardzo podobny do mojego Nathoo... Będziesz więc moim synkiem.	
	- Ludzie są tylko ludźmi, Mały Bracie, a ich gwara jest podobna do gwary żab w bajorze.	
	- Myślałby kto, że potrafisz zedrzeć skórę z tygrysa!	
	- Przypatrzcie się dobrze, o Wilcy!	
	- Wygnano mnie i z Ludzkiej, i z Wilczej Gromady.	
	- Kto mnie wołał? Czego chciał?	

ZACHOWANIE MOWGLIEGO

- Pogrupuj cechy, zwyczaje i umiejętności zachowane przez Mowgliego z pobytu w dżungli oraz te przejęte podczas obcowania z ludźmi. Wpisz ich numery w odpowiednie strzałki.

_____

Imię i nazwisko

_____

Data   Klasa

- (1) noszenie sukiennej opaski (2) siła (3) umiejętność polowania (4) ludzka mowa (5) praca (6) spryt (7) pilnowanie bawołów (8) rozmowy ze zwierzętami (9) poznawanie wartości pieniędzy (10) spanie pod gołym niebem (11) godność i honor łowcy (12) kontakt z przyrodą (13) trzymanie temperamentu na wodzy (14) zabawy (15) ignorowanie magii i czarów

dawne cechy, zwyczaje i umiejętności

cechy, zwyczaje i umiejętności przejęte od ludzi

CZŁOWIEK CZY WILK?

- Udzielcie odpowiedzi na sześć pytań dotyczących bohatera rozdziału „Tygrys! Tygrys!”.

_____

Imię i nazwisko

_____

Data   Klasa

.....

.....

.....

.....

LEKCJA 5.

NIM WKROCZYMY DO DŻUNGLI...

Scenariusz z wykorzystaniem dyskusji

90 min

1 Wprowadzenie pojęć adaptacja i ekranizacja (karta pracy nr 1 „Przed obejrzeniem filmu”).

Czynności uczniów

1. Rozwiązanie krzyżówki, która dotyczy lektury, a jednocześnie wprowadza termin filmowy *adaptacja*.
2. Rozwiązanie rebusu wprowadzającego termin filmowy *ekranizacja*.
3. Wyjaśnienie obu haseł za pomocą słowników (praca w dwóch grupach). Po znalezieniu odpowiednich definicji grupy wymieniają się informacjami.
4. Udzielenie odpowiedzi na pytanie: *Czym się różni ekranizacja od adaptacji?*
5. Sformułowanie definicji obu terminów i zapisanie ich w zeszytach.
6. Rozmowa na temat znanych uczniom przykładów adaptacji lub ekranizacji filmowych. Uczniowie podają tytuły filmów i starają się określić, który termin lepiej oddaje charakter danego dzieła: *adaptacja* czy *ekranizacja* (np. „Hobbit” – adaptacja, „Opowieści z Narnii” – ekranizacja).

2 Film fabularny a film animowany.

Czynności uczniów

1. Próba wyjaśnienia przez uczniów, czym się różni film fabularny od animowanego. Uzupełnienie informacji przez nauczyciela.
2. Opowiedzenie się przez uczniów po stronie filmu fabularnego lub animowanego. Chętne osoby wypowiadają się, który rodzaj preferują i dlaczego.
3. Praca w dwóch zespołach. Pierwsza grupa zbiera argumenty za tym, że w wypadku „Księgi dżungli” lepsza byłaby adaptacja w formie filmu fabularnego, druga grupa opowiada się za adaptacją w formie animowanej.
4. Zaprezentowanie wniosków w formie dyskusji. Uczniowie siadają naprzeciwko siebie i przedstawiają zgromadzone argumenty. Nauczyciel wypisuje na tablicy sformułowania ułatwiające wypowiedzianie się dyskutantom, np. *uważamy, że...; sądzimy, że...; naszym zdaniem; nie zgadzamy się z...*

3 Czy trudno napisać scenariusz filmowy?

Czynności uczniów

1. Przypomnienie, na czym polega praca scenarzysty. Uczniowie wymieniają trudności, na które może się natknąć scenarzysta w swojej pracy. Następnie zastanawiają się, czy łatwiej napisać scenariusz oryginalny (autorski), czy też odtwórczy (na podstawie książki).
2. Praca w grupach:
  - wymyślanie scen – wątków z historii Mowgliego – nieistniejących w książce Kiplinga, które można by wprowadzić do filmu, aby uczynić go atrakcyjniejszym dla młodego widza;
  - prezentacja pomysłów;
  - ułożenie dialogów do wymyślonej sceny;
  - przedstawienie scenki na forum klasy.
 Można wprowadzić element nagrody – przyznanie Klasowych Oskarów:
  - za najbardziej oryginalny scenariusz,
  - za najlepszą reżyserię,
  - dla najlepszego aktora,
  - dla najlepszej aktorki,
  - za efekty specjalne.

4 Poczucie przedsmak kinowych wrażeń.

Czynności uczniów pracujących w grupach

1. Rozdanie grupom kart pracy nr 2 „Dialogi postaci” z fotosami opatrzonymi pytaniami i poleceniami.
2. Udzielenie odpowiedzi na podstawie ilustracji oraz wiedzy wyniesionej z lektury „Księgi dżungli”.
3. Prezentacja efektów pracy.
4. Ustalenie kolejności poszczególnych scen.

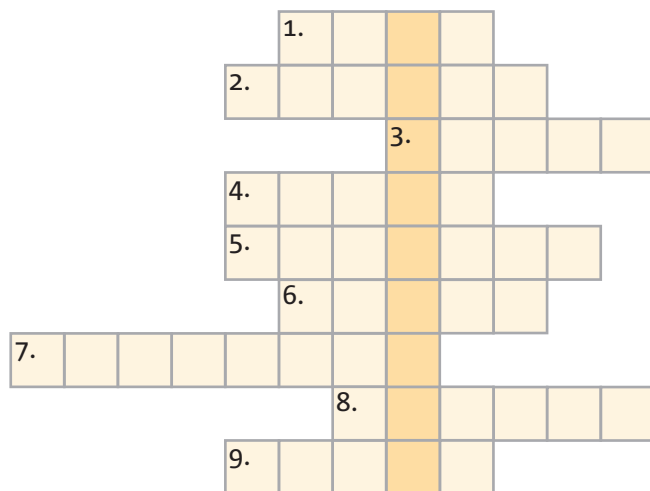
5 Przed pójściem do kina.

1. Dokańczanie zdań:
  - *Chciał(a)bym obejrzeć film „Księga dżungli”, aby...*
  - *Film o losach Mowgliego i jego rodziny z dżungli zatytułował(a)bym inaczej:...*

PRZED OBEJRZENIEM FILMU

1 Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło.

_____

Imię i nazwisko

_____

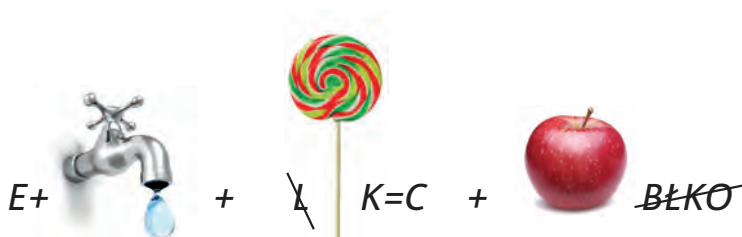
_____

Data   Klasa

1. Tygrys – Shere...
2. Stary myśliwy.
3. Przywódca watahy wilków.
4. Porwały bohatera.
5. Walczyła w obronie Mowglięgo.
6. ... Narady.
7. Mowgli.
8. ... Wilk.
9. Czerwony (szkarłatny)...

Hasło: .....

2 Rozwiąż rebus.

Hasło: .....

DIALOGI POSTACI

_____

Imię i nazwisko

_____

Data   Klasa

Grupa I

1. Kim są bohaterowie?
2. Jakie relacje ich łączą?
3. Jak się zachowują w swoim towarzystwie?
4. Gdzie się znajdują? Dokąd idą?
5. Ułóżcie krótki dialog między bohaterami.

Grupa II

1. Kim są bohaterowie?
2. Jakie relacje ich łączą?
3. Jak się zachowują w swoim towarzystwie?
4. Gdzie się znajdują?
5. Jaki nastrój panuje wokół bohaterów i co go tworzy?
6. Ułóżcie krótki dialog między bohaterami.

Grupa III

1. Kim są bohaterowie?
2. Jakie relacje ich łączą?
3. Jak się zachowują w swoim towarzystwie? Co czują?
4. Gdzie się znajdują?
5. Jaki nastrój wywołuje ta scena i jakie okoliczności go podkreślają?
6. Ułóżcie krótki dialog między bohaterami.

Grupa IV

1. Kim są bohaterowie?
2. Jakie relacje ich łączą?
3. Jak się zachowują w swoim towarzystwie?
4. Gdzie się znajdują?
5. Jaki nastrój panuje w tej scenie i które zjawiska i elementy przyrody go tworzą?
6. Ułóżcie krótki dialog między bohaterami.

LEKCJA 6.

Z KAMERA
WŚRÓD ZWIERZĄTScenariusz z wykorzystaniem
pracy w grupie

45 min

1 Zainicjowanie rozmowy na temat obejrzanego filmu.**Czynności uczniów**

1. Wymiana pierwszych wrażeń i opinii po obejrzeniu filmu Jona Favreau.
2. Opisanie przez uczniów elementów filmu (świata przedstawionego bądź budowy dzieła filmowego), które szczególnie przypadły im do gustu oraz takich, które wydają się im najsłabsze. Uzasadnienie swoich wyborów.

2 Filmowa dżungla.**Czynności uczniów pracujących w grupach**

1. Scharakteryzowanie na podstawie kadrów dwóch adaptacji filmowych: disneyowskiej animacji w reżyserii Wolfganga Reithermana z 1967 roku oraz współczesnej interpretacji „Księgi dżungli” autorstwa Jona Favreau. Uczniowie podzieleni na kilkuosobowe zespoły dobierają określenia, które – ich zdaniem – trafnie oddają charakter danego dzieła (karta pracy nr 1 „Różne oblicza filmowej dżungli”).

2. Uzasadnienie przez uczniów dokonanych wyborów.
3. Ocena charakteru obu adaptacji w kontekście książki Rudyarda Kiplinga. Uczniowie odpowiadają na pytanie: *Która adaptacja filmowa wydaje Ci się bliższa książce Kiplinga – film animowany czy fabularny?* i uzasadniają swoje odpowiedzi.

3 Twórcy dzieła filmowego.**Czynności uczniów**

Ocena efektów pracy poszczególnych twórców najnowszej adaptacji „Księgi dżungli”. Korzystając ze słowniczka twórców filmowych zamieszczonego w *Materialach dla ucznia*, uczniowie oceniają wkład pracy poszczególnych realizatorów filmu. Przy okazji uczniowie charakteryzują elementy budowy dzieła filmowego.

Propozycja pracy domowej:

Wypisz tytuły znanych Ci adaptacji literatury na język filmowy.

MATERIAŁY DLA UCZNIWA

Słowniczek twórców filmowych

Aktor odgrywa rolę w filmie.

Charakteryzator nadaje aktorom zewnętrzne cechy odgrywanych postaci.

Kaskader zastępuje aktora w scenach niebezpiecznych, wymagających zręczności i sprawności fizycznej.

Montażysta wybiera z nakręconego materiału odpowiednie ujęcia i łączy je zgodnie kolejnością podaną w scenariuszu.

Operator to autor zdjęć do filmu. Odpowiada też za oświetlenie planu filmowego.

Producent ponosi koszty związane z realizacją filmu oraz nadzoruje prace. Dba, by dzieło powstało w określonym terminie.

Realizator dźwięku odpowiada za efekty dźwiękowe i właściwe połączenie dźwięku z obrazem.

Reżyser odpowiada za realizację filmu. Decyduje o obsadzie aktorskiej, scenografii i kostiumach, a także udziela aktorom wskazówek dotyczących gry. Kieruje pracą ekipy filmowej.

Scenarzysta pisze scenariusz filmowy, czyli tekst, który stanowi podstawę filmu – zawierający dialogi oraz wskazówki dotyczące scenografii i oświetlenia.

Scenograf jest twórcą dekoracji, rekwizytów i kostiumów filmowych.

RÓŻNE OBLICZA FILMOWEJ DŻUNGLI

- Wytnij podane karteczki. Następnie umieść każdą z nich przy odpowiednim – Twoim zdaniem – kadrze.

Imię i nazwisko

Data   Klasa

Fot. z filmu „Księża dżungli”, reż. Wolfgang Reitherman

Fot. z filmu „Księża dżungli”, reż. Jon Favreau

urzekający	✂
przerażający	✂
prawdziwy	✂
mroczny	✂
realistyczny	✂
magiczny	✂
sielankowy	✂
dziwny	✂
fantastyczny	✂
groźny	✂
pastelowy	✂
zjawiskowy	✂
tajemniczy	✂
cudowny	✂
zaczarowany	✂

Disney
KSIĘGA DŻUNGLI

W KINACH OD 15 KWIETNIA

**Nowa Era
wyłącznym partnerem
edukacyjnym filmu
„Księga dżungli”**

© Copyright by Nowa Era Spółka z o.o. Warszawa 2016.
Nowa Era Spółka z o.o.

Aleje Jerozolimskie 146 D, 02-305 Warszawa

www.nowaera.pl, e-mail: nowaera@nowaera.pl, tel. 801 88 10 10